

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus I. An quilibet matrimonium accusare possit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

QUÆSTIO XVIII.

In Titulum XVIII. Qui matrimonium accusare possunt, vel contra illud testificari.

1484.

Postquam expositum est, qualiter matrimonium contrahatur, vel contrahendum impediatur, denunciato nimirum aliquo impedimento inter eos existente (quæ denuntiatio propriè Canonica est) nunc agendum est, qualiter contractum separaretur per divortium, vel quoad ipsum conjugale vinculum, vel saltem quoad thorum, & cohabitationem. Quia verò hæc separatio fieri non potest, nisi constet de sufficienti causa divertendi, præmittitur titulus de his, qui sint idonei accusatores de existente causa separationis; & hujus existentia legitimi testes.

dit de quovis tali accusatore, ut notat Gloss. *ibid. v. Repellentes*. Nam jus accusandi, vel denunciandi, à jure concessum, non intendit favere pravis hominum intentionibus; ex quo sequitur, tales repellendos, sive denuntiant impedimentum contra matrimonium contrahendum, ut impediatur; sive contra contractum, ut separaretur: sive quòd non sit ullo modo contractum.

Dubium 2. an sit inhabilis accusator matrimonii, qui, cum fierent denuntiationes, sciens impedimentum, non denunciavit? Resp. affirmativè, nisi probet justum fuisse silentium pro eo tempore. Sic habetur in *c. Cum in tua, fin. b. r.* ubi dicitur, non esse audiendum, qui matrimonium jam factum, de nullitate accusat, si in tempore denuntiationum impedimentum sciens, non manifestavit; additâ tamen limitatione, *nisi probet, vel ignorantiam, vel justum silentium*. Ex quo colliges, præsumi scientiam eorum, quæ publicè facta sunt, adeò, ut alleganti ignorantiam, incumbat probatio, ut notat Mascardus *de Probation. conclus. 110. num. 6.* Nec sufficere probationem cujuscunque ignorantia. Crassa enim, & lupina non excusat per hunc textum, ut notat Costa *de facti scientia, & ignorantia D. 73. à num. 7.* probatur tamen hic ignorantia impedimenti tempore denuntiationum, *i.* si quis probet se tunc, cum fiebant, fuisse extra diæcesim, ut patet ex text. *c. fin.* Nam absens præsumitur non scire, quæ facta sunt in civitate, ut ait Mascard. *cit. conclus. 295. num. 7.* licet absentia, *cum sit facti*, non præsumatur, sed probari debeat. Secundò si probet, se tunc non potuisse habere noticiam impedimenti v. g. propter infirmitatem adeò gravem, ut sui compos non fuerit. Tales enim

ARTICULUS I.

An quilibet matrimonium accusare possit?

1485.

Ante responsonem nota, variè fieri posse, quòd quis agat contra matrimonium. *i.* ne contrahatur. *2.* ut contractum dissolvatur solùm quoad thorum, aut etiam quoad vinculum; illud, si tantùm est ratum, solvendo; vel si est nullum, nullitatem declarando, & conjuges ab invicem separando. *3.* etiam dicendo, nunquam esse contractum; his præmissis:

1486.

Dubium 1. an quis propter turpem quæstum sit inhabilis accusator matrimonii? Resp. affirmativè ex *c. significante. s. b. r.* ubi Mater, ut à Sponso filia pecuniam extorqueret, contra matrimonium eorum jam contractum opponere volens impedimentum consanguinitatis, vel affinitaris inter eos, re compertâ, ab ea accusatio ne repellatur, *quia*, ut ibi loquitur Cælestinus III. *malitiis hominum non est indulgendum*. Et hoc universaliter proce-

enim præsumuntur ignorare etiam ea, quæ sunt publicè, aut in vicinia, etiam inter consanguineos, & affines, & à fortiori alia impedimenta matrimonii, ut docet Mascardus cit. num. 10. & alii; idem est, si probet, se tunc non fuisse in ætate, quæ capax erat intelligere, quòd esset impedimentum, aut foret denuntiandum.

1488. Dubium 3. an ignorantia impedimenti, juramento probetur? Resp. Cùm sit communis regula, ea, quæ in animo consistunt, juramento probari, ut tenet Mascardus de Probat. Conclus. 638. à num. 1. & conclus. 381. aliisque: rectè sequi ignorantiam quoque impedimenti ab eo, qui eam allegat, probari juramento, ut habetur in cit. c. fin. h. t. ibi: nisi proprio firmaverit juramento, quòd postea didicerit ea, quæ objecerit, & ad hoc ex malitia non procedat. Ex hoc autem textu sequitur, non sufficere juramentum utcumquè, quòd tunc non sciverit; sed requiri, quòd juret, se primò postea intellexisse, & nunc non manifestet ex malitia. Videtur tamen quoad primum etiam sufficere, si juret, se nunc primum intellexisse, quòd talis circumstantia valori matrimonii obstet, quam quidem antea scivit, sed dirimentem esse ignoravit, ætatis v. g. imbecillitate.

1489. Præter hoc not. ab Authoribus ex hoc c. ibi: nisi proprio firmaverit juramento, colligi, quòd impedimentum possit proprio juramento probari; mihi tamen videtur, id ex hoc textu non posse colligi. Nam ibi, ubi per ea verba (nisi proprio firmaverit juramento) solum dicitur, hominem, qui post contractum matrimonium opponit impedimentum, quod, dum fierent denuntiationes, non manifestavit, non esse audiendum, nisi probet, se tunc nescivisse, aut proprio juramento firmet, se primò postea didicisse ab aliis, & nunc non ex malitia opponere; ergo hic juramentum, non impedimentum, sed ejus ignorantiam probat.

1490. Cæterum in c. Ex literis. 4. de in integr. restit. ut notat Panormit. ibid. num. 4. juramento negatur sufficiens probatio. Cùm enim quidam Pater puellæ deposuit, dicens, se fraude inductum, quòd die à Judice præfixa non comparuerit, expressè

dicit Pontifex, per illud, de fraude, ad plenum, non constare; item c. Licet 23. de Testibus, dicitur, non esse licitum, causæ suæ, unius tantum testimonio, finem imponere. Et ad hunc finem (juramento scilicet non semper elidi præsumptiones in contrarium) adducitur etiam c. Cupientes. §. quod si per viginti. de Elect. in 6. exinde concludentibus Doctoribus, non semper id, quod probandum est, sufficienter firmari juramento.

Pro conciliatione igitur c. fin. quo juramento sufficienter probari dicitur ignorantia impedimenti, & aliorum in contrarium, norandum, in casu, quo de aliquo sunt præsumptiones, & oppositum probari juramento intenditur, spectare ad Judicis arbitrium, hoc est prudens, & maturum consilium, consideratâ præsumptionum qualitate, ac vi, statueret, an ad eas elidendas sufficiat, vel non sufficiat juramentum? Nam præsumptio non semper excluditur per juramentum. Sic Panormit. cit. num. 9. contra Gloss. in cit. c. fin. h. t. Juramento, volente indefinite, præsumptionem juris, juramento elidi. Ratio est. 1. ex cit. c. 4. de in integr. restit. de quo n. priori; 2. quando præsumptio est vehemens, & urgens, ei excludendæ non sufficit juramentum, ex c. Vidua. 4. de Regul. ubi juramento viduæ, etiam juranti, quòd sibi velum imposuerit eo animo, ut deponere posset, non creditur, propter præsumptionem in contrarium, nimirum tacitæ professionis ex hoc, quòd spontè velum, quamvis non sacrum, sibi imposuerit, & in Ecclesia inter Moniales oblationem obtulerit. Econtra, quando præsumptio non est vehemens, & urgens, admittitur, & probat contra eam juramentum, ut in hoc c. fin. & in c. Nulli, de Elect. in 6. ubi Electores admittuntur ad opponendum contra electum, si juraverint, quòd objiciant, quæ primò postea didicerunt.

Difficultas adhuc est, quomodo audiatur de impedimento accusans matrimonium contractum, si juramento probet, se impedimentum primò postea didicisse ab aliis, qui, quia tempore denuntiationum siluerunt, non audirentur? Responder Pontifex, inter hunc, & illos discrimen esse; quia iste non est culpabilis

1491.

1492.

bilis ex priori silentio, elisâ per juramentum præsumptione de scientia tempore denuntiationum, id, quod pro illis non militat. Ex hoc colliges, accusatorem admitti ad accusandum impedimentum, licet ejus auctor, à quo id audivit, ab accusando repellatur. Constat ex cit. c. fin. ibi: *etiamsi didicisset ab illis, qui tempore denuntiationis siluerunt, non debet ei claudis, seu negari aditus ad accusandum, etsi illi ab accusando repellendi forent.* Et quamvis testis repellatur à ferendo testimonio, si ejus auctor repellatur c. *Licet universis. 47. de Testibus*: non tamen idem est de accusatore. Nam testis de auditu fundat suam depositionem in verbo ejus, ex quo audivit; accusator autem non in ejus verbo, à quo didicit, sed in aliis probationibus.

1493. Dubium 4. quis possit accusare matrimonium, ne contrahatur? ante resolut. suppon. si matrimonio contrahendo opponatur impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis, quod est certum de jure, & facto, propriâ autoritate Sponsos, etiam nullo alio accusante, vel denunciante, posse solvere Sponsalia ex dict. à num. 225. Qualiter autem matrimonium contrahendum impediatur, vel ad tempus, vel in perpetuum, denunciato aliquo impedimento inter Sponsos, dictum esse primò à num. 330. & sequentibus; his præmissis:

1494. Resp. quando agitur de impedimento consanguinitatis, primò omnium admitti parentes; tum proximiores cognatos; ac demum, post illos, etiam extraneos maturiores, vel Seniores, quibus magis nota consanguinitas creditur, ut dicitur c. 35. q. 6. c. 1. & 2. quod etiam observandum est, cum agitur de matrimonio contracto, quoad conjugale vinculum separando. Ex his enim maxime constare potest ea conjunctio. Textus in dicto c. 1. statuente Fabiano Papâ sic habet: *Consanguineos extraneorum nullus accuset, vel consanguinitatem in Synodo computet: sed propinqui, ad quorum notitiam pertinet, id est, pater, mater, frater, soror, patruus, avunculus, amita, matertera, & eorum procreatio. Si autem progenies tota defecerit, ab antiquioribus, & veracioribus, quibus eadem propinquitas nota sit, Episco-*

pus canonicè perquirat: & si inventa fuerit propinquitas, separetur. & c. 2. ibi: Quod autem parentes, fratres, & cognati utriusq; sexus in testificationem suorum ad matrimonium conjungendum, vel dirimendum admittantur, tam antiquâ consuetudine, quàm legibus approbatur. Ideo enim maxime parentes, & si defuerint parentes, proximiores admittuntur, quoniam unusquisque suam genealogiam, & cum testibus, & chartis, tum etiam ex recitatione majorum scire laborat. *Qui enim melius recipi debent, quàm illi, qui melius sciunt: & quorum est interesse, ut, si non interfuerint, & consensum non adhibuerint, secundum leges nullum fiat matrimonium.* Quod verò legitur (*pater non recipiatur in causa filii, nec filius in causa patris*) in criminalibus causis, & contractibus verum est: in matrimonio verò conjungendo, & disjungendo ex ipsius conjugii prerogativa, & quia *favorabilis res est*, congruè recipiuntur.

Not. tamen, etiam aliis, modò alio titulo ab accusando non repellantur, licet denuntiationem canonicam impedimenti matrimonii contrahendi; hoc enim sine publicè fieri debent in Ecclesiâ trinæ denuntiationes Sponsorum contrahere volentium, ut notavimus supr. Qualiter autem probari debeat, dictum est à num. 329.

Dubium 5. quis matrimonium accusare possit, ut conjugale vinculum separetur? Resp. in casu, quo accusatur matrimonium ad separationem vinculi conjugalis ex impedimento consanguinitatis vel affinitatis, eos admitti, de quibus dictum est num. 1494. ubi tamen nota. I. si agatur de aliis impedimentis, quæ ipsi Sponsi removere possunt, ut est *servitus, error, defectus consensus*, nullum admitti, nisi ipsos conjuges. Alius enim eludi facile posset, opponendo illi, voluntatem liberam conjugum, quâ impedimentum illud removerent; quod videtur limitandum, ut non procedat, si probari posset, quòd *de industria impedimentum maneat*, & in irritum matrimonii status cum liberit, rescindendo, impedimentum accusatione.

Not. 2. cum agitur de impedimento ex impotentia perpetua vel absoluta, vel re-
spectiva, nullum, præter ipsos conjuges,
ad matrimonium accusandum admitti;
cum esto non sint veri conjuges ex dicto
titulo, simul tamen servatâ continentia,
permanere de indulto Ecclesiæ, possint,
ut Frater & Soror juxta dicta tit. 15. Cæ-
terum qui scientes, & tacentes matrimo-
nium contraxerunt invalidè, non sunt con-
tra ipsum ulterius audiendi c. 1. h. l.

1497. Dubium 6. quis matrimonium ac-
cusare possit ad separationem thori? Resp.
cum hoc intersit solius innocentis, non
admitti ad accusandum alios, quàm ipsos
conjuges. Quoniam autem jus accusan-
di ad separationem thori, fieri potest vel
ob adulterium, vel sæviciam alterius; no-
tandum, quòd innocens agere possit con-
tra alterum vel solum civiliter ad separa-
tionem thori; & restitutionem dotis; vel
etiam criminaliter, ad vindictam publi-
cam, & sanguinis effusionem. Utraque
actio convenit viro in causa adulterii con-
tra Uxorem; huic autem, contra virum,
adulterum, sola civilis. L. 2. C. ad legem
Juliam de adulteriis. Nam delictum
Uxoris adulteræ, gravius est ob prolis in-
certitudinem, & alieni partûs supposi-
tionem.

Circa quod not. Maritum, agentem
contra Uxorem adulteram, admitti ad
eam accusandam, etiam præ Patre adul-
teræ, quia (ut ait textus) propensiore irâ,
& majori dolore executurum esse accusatio-
nem credendum est; quòd verum est, licet
pater ejus Maritum prævenierit, nisi Pa-
ter doceat maritum infamem, & vel po-
tius colludere cum Uxore L. nisi 3. ff. eod.
junct. Gloss. V. infamem: si autem mari-
tus nolle Uxorem adulteram accusare, ad-
mitti ad accusandum Patrem adulteræ,
cit. L. 2. cum seq. post eum autem cæte-
ros cognatos, quos justus dolor ad accu-
sandum impellit. L. quamvis. 30. C. ad Leg.
Jul. de adulter. Extranei demum, licet
jure mariti eam accusare non possint, L. si
veritas. 4. ff. eod. junct. Gloss. V. qui accu-
sare. & L. Jure. 6. C. eod. non tamen omni-
no excluduntur, & admittuntur in casu,
quo personæ conjunctæ, & quæ necessa-
riæ extant, accusare recusant, ut habetur
in cit. L. quamvis.

Tom. IV.

Sed quæres. 1. an, et si Uxor inno- 1498.
cens, non possit maritum adulterum ac-
cusare criminaliter spectato jure civili;
possit tamen de Jure Canonico? Resp. posse
etiam ad infligendam pœnam legalem,
non tamen solere, ut notatur in c. fin. 32.
q. 5. ubi Papa Innocentius ad Exuperium
Episcopum rescribens, Christiana, in-
quit, Religio adulterium in utroq; sexu pari
ratione condemnat. Sed Viros suos mu-
lieres non faciliè de adulterio accusant, &
non habent latentia peccata vindictam.
Viri autem liberius Uxores adulteras apud
Sacerdotes deferre consueverunt: & ideo
mulieribus, prodito earum crimine, com-
munio denegatur: Virorum autem la-
tente commissio non faciliè quisquam ex
suspicionibus abstinetur: qui utique sub-
movebitur, si ejus flagitium detegatur.
Cum ergo par causa sit, interdum proba-
tione cessante, vindictæ ratio conquiescit.
Hinc Vir & Uxor, in adulterio depre-
hensi, non judicantur ad imparia, tam
quoad debitum reddendum, quàm di-
vortium, & accusationem, teste Farina-
cio in Praxi crimin. pag. 5. qu. 141. num.
105. cum in cit. c. fin. adulterium in utro-
que jure Canonum damnatum sit.

1499. Quæres. 2. an Viro criminaliter ac-
cusante Uxorem adulteram, admittatur
exceptio contra Virum, tanquam pariter
adulterii Reum? Negat Sanchez. lib. 10.
matrimon. D. 8. num. 34. quia Vir, &
mulier in hac accusatione non gaudent
pari jure; quòd de jure civili rectè dici-
tur; de jure autem Canonico ex n. priori,
secus est. Conceditur tamen Uxori, etiam
de jure civili, contra Virum adulterum,
actio non tantùm civilis ad divortium, &
tam dotem, quàm donationem propter
nuptias repetendam; sed etiam injuria-
rum, non quidem ad pœnam legis Juliæ,
sed ob læsum graviter à Viro jus matrimo-
nii; sic Farinacius cit. num. 106. Plura
de his infra; & Tit. 16. de adulter. l. 5.

ARTICULUS II.

Qui contra matrimonium testificari possint?

Si quæstio fiat de matrimonio solum 1500.
contrahendo, seu ne contrahatur impe-
diendo, jam dictum est à num. 329. si
autem

Bbb

autem